

בענין דרשת רבי עקיבא על התנין ובענין ישיבת בי"ד בין עלות השחר להנץ החמה

כבוד מערכת קובץ בית אהרן וישראל שלום רב לאוהבי תורתך ותורה על קבלת הקובץ קי"ג.

והנני בזה להעיר על מה שכתב הרב הג' משה כהן שפירא שליט"א לכאר הגמ' בשבת ק"ד שדרדקי אמרו בבית המדרש שאפילו בימי יהושע בין נון לא נאמרו וכן הגמ' במנחות כט שמשו רבינו לא ידע מה שדרש ר"ע על התגים והביא בשם מרן הגרי"ז שהטעם בזה שכיון שנשתנה הכתב בימי עזרא לכתב אשורית לכן לא ניתנו לידרש לפני כן שלא היו תגים ולענ"ד נראה שיש צורך להוסיף בזה ביאור שהרי שם בהמשך הגמ' שאחר שמשו רבינו לא ידע מה הם אומרים תשש כוחו כיון שהגיע לדבר אמרו לו תלמידיו לר"ע רבי מנין לך אמר להם הלכה למשה מסיני נתיישרה דעתו ולהבין איך אמר הלכה למשה מסיני בזמן שמשו רבינו לא ידע מזה.

ונראה לכאר שר"ע לא דרש מהתגים הלכות חדשות אלא רק הלכה שקבלו מפי השמועה ממשו רבינו דרש מהתגים שרמזים בהם הלכות אלו ולכן כשמשו רבינו שמע שר"ע דורש כתרי אותיות חלש דעתו שנמצא שהוא לא קיבל כל התורה אבל אחר שראה שר"ע מסתמך על הלכה למ"מ ורק שהלכות רמזים בתנין נחה דעתו ומעתה גם מה שדרשו דרדקי אלף בית לא נזכר שם בגמ' דברים חדשים אלא רק הסבירו דברים שכבר ידועים כמו גימל דלת שבא לרמז גמול דלים ומ"ט פשוטה כרעיה דגימל לגבי דלת שכן דרכו של גומל חסדים לרוץ אחר דלים הנה לא אמרו שמזה שפשוט הגימל כרעיה מוכיח שכך צריך גומל חסדים לנהוג אלא שכך דרכו ידוע מזמן וגימל דלת אינו אלא רמז לכך וכן שאר הלימודים הנמצאים שם.

ומצאתי שעיקר הדבר כתב כן באור החיים ויקרא לו ואעתיק לשונו וראיתי ליישב מאמרי רבותינו שאמרו שלא היה דבר שלא נמסר למשה בסיני ואפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ויק"ר כב א ואמרו במקום במד"ר יט א כי ר"ע היה דורש מה שלא ידע משה רבינו וכן כמה מאמרים בזה ונראה כי ישוב המאמרים היא הן אמת שכל דבר תורה נאמר למשה מסיני ואין חכם יכול לדעת יותר ממה שידע משה והגם שתצרך כל דורות ישראל מיום מתן תורה עד שתמלא הארץ דעה אין חידוש שלא ידעו משה אבל ההפרש הוא כי משה נתן לו ד' תורה שבכתב ותורה שבעל פה והנה האדון ברוך הוא בחכמתו יתברך רשם בתורה שבכתב כל תורה שבעל פה שאמר למשה אבל לא הודיע למשה כל מה שנתן לו בעל פה היכן הוא רמז בתורה שבכתב וזו היא עבודת בני ישראל עמלי התורה שיישבו ההלכות שנאמרו למשה בסיני והסודות והדרשות כולם יתנו להם מקום בתורה שבכתב ולזה תמצא באו התנאים וחברו תורת כהנים וספרא כו' וכל דרשתם בכתובים אינם אלא על פי ההלכות והלבישום בתורת ד' תמימה שבכתב ואחריהם ועד היום זו היא עבודת הקודש בני תורה לדייק המקראות וליישבם על פי המאמרים שהם תורה שבעל פה וזו היא עבודת הקודש הנקראת ארץ החיים, וענין זה לא נמסר למשה כולו לדעת כל תורה שבעל פה היכן היא כולה רמזה בתורה שבכתב ולזה אמרו ז"ל שר"ע דרש דרשות שלא ידעם משה אין הכוונה שלא ידע משה עיקרם של דבר והלוא ממנו הכל אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש אלא שלא ידע סמיכותם ודיוקים היכן רמזים בתורה וזה לך האות מה שלפנינו שדרש הלל מהכתוב הלכה שנאמר למשה בעל פה ולא גילה ד' למשה עיקרא בכתוב ובא הלל ודרשה ודברים אלו נכונים הם עכ"ל קדשו של האור החיים ונראה שבזה מיושב מה שהקשה בקצות החושן על הזהר שמחדושי תורה דבורא ארץ חדשה "וקשה הרי הכל ברא הקב"ה חוץ מהשקר. ועיין שם מה שתירץ.

ולפי מה שהבאנו נראה שהכוונה חידושי תורה היינו שמגלה הלכה שכתורה שבע"פ שהיא רמוזה בתורה שבכתב וכיון שלא גילה הקב"ה לשום אדם הרי זה בריאה חדשה ובהערות לאור החיים הערה ב. כתב שמה שמכנה האור החיים ארצות החיים הכוונה למה שכתב הזוהר שהמחדש חידושי תורה סלקין ונעשים ארצות החיים ונראה שזה אותו זוהר שהקשה עליו הקצה"ח.

עוד ראיתי לעורך על מה שכתב הרה"ג ר' משה רבינוביץ שדן לגבי ישיבת ב"ד לאחר עמוד השחר לפני הנץ שמזה שדן המג"א בגר שנתגייר בפורים לאחר שעלה עמוד השחר והנה במשנה במגילה נאמר שכל דבר שכשר ביום מצוותן לאחר הנץ וכולם שעשאו משעלה עמוד השחר יצא והנה ישיבת הדיינים לא הזכיר שם המשנה בין שאר מצוות שנעשים ביום כמו שופר ומגילה ולולב ואפשר שכיון שזה שלכתחילה לא לקיים המצות לפני הנץ זה מחשש טעות שאולי זה עוד לפני עלות השחר א"כ יש לומר שדבר שתלוי בב"ד לא חיישינן שב"ד זריזין הם וכסברה זו כתוב בגמ' יבמות לגבי עריות של גר שאף שהוא כקטן שנולד אסור בקרובי האם מדרבנן ומ"מ לגבי עדות שמוסרה לב"ד כשרים וא"כ יש לומר שגם לדון לפני הנץ מותר בב"ד עוד יתכן שעברו בב"ד ודנו שבדיעבד דינם דין ונעשה גר ואף שיש לדון בזה"ז שאין לנו סמוכים וכל כוח בב"ד זה מדין שליחותיהו וא"כ יש לומר שכיון שלכתחילה אין לדון וא"כ לא עשו אותנו שלוחין וגם בדיעבד לא יחול הגירות אכן מצינו שב"ד שדנו בשבת דינם דין אף שעברו איסור ויש לי בזה אריכות דברים גבי מי שנתגייר בזה"ז לא לשם שמים אם יש בזה שליחותא וברמב"ם נראה שדעתו שאין צריך סמוכים אפילו בזמן שהיו סמוכים ונראה שהטעם משום שנאמר לדורותיכם וסובר הרמב"ם שזה מלמד שלא צריך סמוכים גם כשיש סמוכים שכן כתב שנושי שלמה נוגע-יד-בפני הדיוטות.

בברכה

זלמן נחמיה גולדברג

בענין ישראל בעת מתן תורה אי הוה כקטן שנולד

לכבוד מערכת הקובץ החשוב והנפלא המזכה את הרבים קובץ בית אהרן וישראל שאו ברכה מאת ד' בקובץ מסיון תמוז ראיתי מה שכתב הרב אלימלך בלייברג שליט"א מירושלים עיה"ק, בענין אם ישראל בעת מתן תורה היו כקטן שנולד דמי, ומובא שם מהגה"ק מאוסטורובצא זצוק"ל בספרו אור תורה שכתב לפרש את דברי הגמ' בזבחים קא: מרים מי הסגירה, א"ת משה הסגירה, משה זר הוא ואין זר רואה את הנגעים, ולכאורה אמאי לא אמרו שקרוב הוא, כמו שאמרו שם גבי אהרן? ותירץ ע"פ דברי המהר"ל דלישראל במתן תורה לא היה דין כקטן שנולד כיון שנתגיירו בכפיית הר כגיגית, ולפי"ז מיושב, דמשה שלא קבל התורה בכפי' הי' כקטן שנולד וא"כ לא הי' קרוב למרים יעו"ש וכו' ובסוף דבריו מביא וא"ת א"כ משה ואהרן אמאי לא מהימנו לעדות (משום פסול אחוה) הא ודאי לא מרעי נפשיהו, ומשמע שנקט שפסולין לעדות ואם הי' משה כקטן שנולד אינו פסול להעיד עם אהרן, עכת"ד.

והנה ראיתי שיש ראייה להיפך שכן הי' לישראל דין גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, עי' בספר משך חכמה כפ' ואתחנן, "שובו לכם לאהליכם" שמביא החתם - סופר בחידושי לע"ז כתב כי נתקשה כל ימיו מהיכן הוציאו רז"ל הא דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי יעו"ש. אומר המשך חכמה ולדעתי פשוט, דיצא להם, דמסתמא הי' ליוצאי מצרים נשים הרבה שהיו מאותן שאין בני נח מוזהרין עליהן, ועמרם יוכיח שגדול הדור הי' ונשא דודתו וכו' ואיך אמר רחמנא אחר מתן תורה שובו לכם לאהליכם ואין אהלם אלא אשתו, הלא אלו שנשאו קרובותיהם צריכין לפרוש מהם, וע"כ דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי ודו"ק עכת"ד.

וא"כ צ"ע מדוע משה ואהרן אינם נאמנים לעדות?

הכותב לכבוד התורה ולומדיה בברכה

אהרן ברנדוויין

בהרה"צ מוה"ר נחום דוד משה זצללה"ה

מטורקא - סטרעטין